

Problematische gehechtheid

1 Feiten en cijfers

Tussen de 30 en 40% van alle gezonde, thuiswonende kinderen is onveilig gehecht. Ongeveer de helft van de jeugdigen met een ontwikkelingsstoornis, autistische stoornis of verstandelijke beperking is onveilig gehecht. Bij jeugdigen die opgroeien in gezinnen waar vermoedelijk sprake is van mishandeling, verwaarlozing en huiselijk geweld en bij kinderen die na hun eerste verjaardag geadopteerd zijn of opgroeien in een pleeggezin, komen vaker problematische gehechtheidsrelaties voor. Dit geldt ook voor jeugdigen die opgroeien in een leefgroep of tehuis of in een gezin waarvan één of beide ouders psychiatrische problemen heeft. Van alle kinderen tussen 1 en 12 jaar oud heeft ongeveer 15% een gedesorganiseerde/verstoorde gehechtheidsrelatie: deze vorm is het meest problematisch. Voor deze kinderen is de gehechtheidsfiguur zowel een bron van steun als een bron van angst.

Jeugdigen met een problematische gehechtheidsrelatie ontnemen geen of onvoldoende emotionele veiligheid aan de relatie met hun ouder(s). Doorgaans hebben ze minder zelfvertrouwen, kunnen ze emoties minder goed reguleren en zijn ze minder sociaal vaardig dan jeugdigen met een gezonde gehechtheidsrelatie. Vaak is het een combinatie van factoren die maakt dat de gehechtheidsrelatie tussen ouder en kind onvoldoende tot stand komt. Het hoeft geen betoog dat een problematische gehechtheidsrelatie een negatieve invloed heeft op de kwaliteit van leven van de jeugdige.

“De werkkaarten zijn overzichtelijk en kort, iets waaraan wij met de steeds hogere werkdruk behoefte hebben. Op de behandelgroep gebruiken we de werkkaart die ingaat op de vraag hoe je een veilige gehechtheidsrelatie opbouwt met een kind/jongere. En dan vooral het stuk over omgaan met opstandig gedrag.”

2 De richtlijn

De *Richtlijn Problematische gehechtheid* biedt handvatten voor de signalering, diagnostiek en behandeling van problematische gehechtheidsrelaties van jeugdigen binnen de context van (pleeg) gezin, gezinshuis of residentie. In de richtlijn wordt een brede invulling van de term ‘problematische gehechtheid’ gehanteerd: zowel een onveilige gehechtheidsrelatie als een psychiatrische stoornis (reactieve hechtingsstoornis) vallen eronder.

Ook wordt beschreven welke factoren een problematische gehechtheidsrelatie beïnvloeden. In het contact met ouders is het belangrijk te benadrukken dat een combinatie van verschillende factoren in jeugdige, ouders en omgeving kan leiden tot een problematische gehechtheidsrelatie. Hierbij is het van belang uit te kijken voor het beschuldigen van ouders en juist oog te hebben voor de pijn en het gevoel van falen wanneer hun zoon of dochter een problematische gehechtheidsrelatie heeft. Vaak hebben ouders zelf een onveilig werkmodel van gehechtheid, het kan zijn dat de ouders zelf slachtoffer zijn (geweest) van mishandeling, verwaarlozing en/of huiselijk geweld.

Omdat een problematische gehechtheidsrelatie nogal eens samen gaat met probleemgedrag bij de jeugdige, beveelt de richtlijn aan altijd aanvullende begeleiding te zoeken voor de omgang met gedragsproblemen van de jeugdige (en verwijst hierbij naar de *Richtlijn Ernstige Gedragsproblemen*). Andersom geldt dat bij jeugdigen met veel probleemgedrag het altijd van belang is om te kijken naar de gehechtheidsrelatie.

Een belangrijke boodschap van de richtlijn is dat herstel van een problematische gehechtheidsrelatie altijd mogelijk is door continue en sensitieve zorg van de ouder. Een professional kan een problematische gehechtheidsrelaties tussen jeugdige en ouder bijsturen door de volwassene te begeleiden bij het sensitief en voorspelbaar reageren. Aan alle professionele opvoeders wordt aanbevolen invoelend en voorspelbaar te reageren op de jeugdige die aan je zorg is toevertrouwd en te investeren in (de relatie met) de jeugdige.

3 Lessen uit de praktijk

Professionals van Joozt/LSG Rentray, OCK Het Spalier en Trajectum participeerden in de proefinvoering van de *Richtlijn Problematische gehechtheid* (2012-2013). Zij vonden de richtlijn een nuttig document waarin de laatste stand van kennis is samengevoegd en dat ze kunnen gebruiken als naslagwerk. Ze herkenden veel van wat er beschreven is en dat gaf erkenning voor het werk dat ze dagelijks doen. Vooral de richtlijn en de werkkaarten zijn tijdens de proefinvoering gebruikt. De werkkaart met do's en dont's (werkkaart 2) is vooral gebruikt.

Volgens professionals is gehechtheid bij ieder kind een thema, maar problematische gehechtheid is niet altijd het probleem dat op de voorgrond speelt. De richtlijn zal daarom vaak naast of tegelijk met andere richtlijnen of behandelmethoden worden toegepast. Dat vraagt van professionals dat zij samen met cliënten steeds moeten afwegen welke vragen of problemen het meest urgent zijn en welke richtlijn dan kan helpen. Een organisatie kan hierbij ondersteunen door bijvoorbeeld scholing en uitwisseling tussen collega's te faciliteren en stimuleren.

4 Tips voor implementatie van deze richtlijn

- ▶ Het is van belang dat er inhoudelijke scholing/ondersteuning beschikbaar is over (onderdelen van) de richtlijn en dat de mogelijkheden voor professionals en organisaties goed te vinden zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om het leren bespreken van hechtingsproblematiek met cliënten (ouders en jongeren) of het motiveren en coachen van ouders. Aanvullend is het ook van belang dat professionals hierop feedback krijgen, bijvoorbeeld in werkbegeleidingsgesprekken of teammomenten. Het ontschuldigen van ouders is eveneens een onderwerp waaraan aandacht besteed kan worden.
- ▶ De organisatie dient, indien nodig, te zorgen voor beschikbaarheid van de juiste instrumenten en interventies die in de richtlijn genoemd worden.

Meer tips

Implementatie is een systematisch proces, waarover we veel meer tips kunnen geven.

Meer weten? Bekijk op onze site de tool '[format voor een implementatieplan](#)'.

Bekijk voor meer informatie www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn een initiatief van:

